

El cinisme: Una estètica vital

No pot estranyar que el cinisme hagi estat una filosofia ètica revalorada en temps de la postmodernitat a final del segle XX. La *Crítica de la raó cínica* de Peter Sloterdijk (1983) i el bell text de Michel Onfray *Cinismes. Retrat del filòsof com a gos* (1990) ha significat una revisió del fenomen i ha fet l'esforç d'anar més enllà de les anècdotes per a copsar un tarannà filosòfic *desencantat* i profundament modern. El cinisme consisteix en una *filosofia de la sospita* "avant la lettre". El fet de ser "intempestiu", desconfiat i més estètic que ontològic, dóna al cinisme una capacitat per a interpretar el nostre present desballestat que cal tenir en compte. A més, el cinisme és una filosofia de la vida i la vida no és endreçada ni tan sols "bona".

El vell *Diccionari general de la llengua catalana* diu que "cíníc" és el membre d'una escola filosòfica fundada per Antístenes, deixeble de Sòcrates, però dóna una segona accepció,. Cíníc és "el qui impúdicament fa gala de no creure en la rectitud i la sinceritat". Res no és del tot veritat, ni del tot fals en aquesta definició. Els cíncics creuen en la sinceritat, però la sinceritat no és un concepte sinó un gest. *La preocupació pagana per construir-se una identitat, autònoma i civil, va ser posada entre parèntesi pels cíncics*, que són els primers a criticar la hipocresia moral amb què identifiquen tota conducta: no ser esclau de res ni de ningú és el motor de l'actitud cínica. El cinisme vol mostrar la necessitat que té l'home d'alliberar-se de qualsevol prejudici considera la veritat com a primer prejudici.

Per a la història, el cinisme és sobretot el model universal de crítica: mostra que no hi ha cap poder que, per molt que ho vulgui emmascarar, no tingui un esgarip o un set per ocultar. Que l'estripat destaca sempre sobre qualsevol suposada bellesa i que —en última instància tot poder és feble o ridícul, apareix pou en aquest poema atribuït al cíníc Crates de Tebes.

*Anava el poderós senyor cap al combat
I cap a l mort
En un carro que arrossegaven dos cavalls
L'un anomenat Ceguesa
I l'altre Supèrbia*

És cert que els homes tenen por a denunciar la misèria del poder i per això sovint el cíníc adopta posicions estafetes, com si fos un pallaso de nas vermell. Però és que Sòcrates ja havia ensenyat que la ironia és l'eina que permet al filòsof descol·locar el poder. Per això tots els cíncics s'assumeixen a si mateixos com a marginals; només des del marge es pot dir una veritat que altrament no seria tolerada i ens portaria la mort. Finalment, *tot cinisme és una renúncia*. Renuncien al poder (i al seny que n'emana), a la bellesa (i a l'ordre que suposa) i ho fan a costa de la seva felicitat personal, perquè ser feliç és un insult en temps miserables. No és doncs, que fossin poc morals, sinó que ho eren massa. Finalment la seva és una "estètica de la no-estètica" i des del nostre present potser fins i tot se'ls podria criticar per no ser "constructius", per no posar el poder entre les cordes i presentar-se com a víctimes potser per no tenir el valor de ser botxins. Els cíncics es declaren lliures, però —finalment, també viuen de les engrunes que els llença el poder i de la protecció que l'Estat els ofereix. En definitiva, si volien ser "divertits" poden se patètics; però si la seva tradició és la de la ganyota contra el poder cal reconèixer que ha estat eficaç